

УДК 616.12-007-036.8:615.825

Удодік С.Р.¹, Нестерчук Н.Є.²

¹ студент, НУВГП

² проф., док.наук з фіз.вих. і спорту, НУВГП

ВПЛИВ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ВПРАВ ПРИ ВРОДЖЕНИХ ВАДАХ СЕРЦЯ У ДОРΟΣЛИХ НА ДИСПАНСЕРНОМУ ЕТАПІ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Серцево-судинна система відіграє важливу роль в життєдіяльності організму, постачає всім тканинам і органам поживні речовини, виносить продукти обміну. Тому при її захворюваннях порушується функціональна діяльність усього організму, знижується працездатність, настає передчасна старість [1].

За даними відділу неінфекційних захворювань ЦГЗ України, щорічно від серцево-судинних захворювань помирає приблизно 400 тис. осіб, що становить 60% смертей. Серцево-судинні захворювання є основною причиною смерті. За цим показником наша країна залишається однією з провідних країн світу.

На сьогоднішній день неможливо заперечити ефективність реабілітаційних програм при серцево-судинних захворюваннях. Дослідження показали, що, комплексний та індивідуальний підхід - наріжний камінь реабілітації, знижує смертність від серцево-судинних захворювань. Важливою частиною реабілітації є терапевтичні вправи, які тренують серцевий м'яз і серцево-судинну мускулатуру.

Мета дослідження: проаналізувати вплив терапевтичних вправ при вроджених вадах серця на диспансерному етапі реабілітації.

Методи та організація дослідження: у дослідження брали участь 5 пацієнтів з такими діагнозами МКХ-10: додаткова атипова хорда лівого шлуночка (3 особи), дефект міжпередсердної перегородки (2 особи).

У осіб, які брали участь у дослідженні були оперовані вроджені вади серця (це аномалії структури серця, які виникають ще під час

розвитку плода у материнській утробі. Вони можуть впливати на стінки серця, серцеві клапани або кровоносні судини, що призводить до порушення нормального кровообігу через серце і тіло).

У ході дослідження розроблено комплекс терапевтичних вправ при вроджених вадах серця у дорослих на диспансерному етапі реабілітації (таблиця 1). Всі вправи, представлені в комплексі виконуються з діафрагмальним диханням.

Таблиця 1. Комплекс терапевтичних вправ

№ з/п	Вихідне положення	Зміст вправи	Дозування, темп	Методичні вказівки
1	Сидячи на стільці	Вдих виконуємо через ніс, видих через рот Вдих виконуємо через рот, видих через ніс	Вправу повторюємо 5 разів, темп повільний	Дихання спокійне, рівномірне
2	Сидячи на стільці перед столом	Здуваємо пір'їнку, яка лежить на столі	Вправу повторюємо 7 разів, слід здувати пір'їнку на довжину 30 см Темп-повільний	Вдих виконуємо через ніс, видих через рот
3	Сидячи на стільці перед столом	Здуваємо повітряну кулю, яка лежить на столі	Вправу повторюємо 7 разів, слід здувати повітряну кулю на довжину 30 см Темп-повільний	Вдих виконуємо через ніс, видих через рот
4	Сидячі на стільці	Підняття руки вгору та опускання донизу	Вправу повторюємо 5 разів Темп-повільний	Під час піднімання вгору рук - вдих, опускаємо-видих
5	Сидячи на стільці	Розводимо руки в сторони, приводимо до грудної клітини руки	Вправу повторюємо 7 разів Темп-повільний	Розводимо руки - вдих, зводимо-видих
6	Сидячи на стільці	Почергове піднімання гантель вагою 0.5 кг	Вправу повторюємо 8 разів Темп-повільний	Піднімаємо руки - вдих, опускаємо-видих
7	Сидячи на стільці	Повороти голови вліво, вправо із затримкою в 3 секунди на кожній стороні	Вправу повторюємо 5 разів Темп-повільний	Дихання спокійне, рівномірне
8	Сидячи на стільці	Нахили головою вперед і назад із затримкою 3 секунди на кожну сторону	Вправу повторюємо 5 разів Темп-повільний	Дихання спокійне, рівномірне

9	Сидячи на стільці	Виконуємо кругові оберти рук в плечовому суглобі вперед і назад	Вправу повторюємо 8 разів Темп-повільний	Дихання спокійне, рівномірне
10	Сидячи на стільці	Кругові оберти рук у ліктьовому суглобі	Вправу повторюємо 8 разів Темп-повільний	Дихання спокійне, рівномірне
11	Сидячи на стільці	Руки витягнуті перед собою, виконуємо вправу ножиці	Вправу повторюємо 10 разів Темп-повільний	Дихання спокійне, рівномірне
12	Сидячи на стільці	Руки розведені в сторони, згинаємо в ліктьовому суглобі та торкаємося плеча	Вправу повторюємо 10 разів Темп-повільний	Дихання спокійне, рівномірне
13	Стоячи	Гімнастична палиця у витягнутих руках перед собою, широкий хват, приведення і відведення рук до грудей	Вправу повторюємо 10 разів Темп-повільний	Розводимо руки - вдих, приводимо-видих
14	Стоячи	Гімнастична палиця у витягнутих руках над головою, широкий хват, приведення і відведення палиці до підборіддя	Вправу повторюємо 10 разів Темп-повільний	Розводимо руки - вдих, приводимо-видих
15	Стоячи	Гімнастична палиця у витягнутих руках перед собою, нахили тулуба вперед	Вправу повторюємо 7 разів Темп-повільний	Дихання спокійне, рівномірне
16	Стоячи	Гімнастична палиця у витягнутих руках перед собою, повороти вправо, вліво	Вправу повторюємо 8 разів Темп-повільний	Дихання спокійне, рівномірне
17	Стоячи	Гімнастична палиця у витягнутих руках перед собою, почергові випадки ногами вперед	Вправу повторюємо 8 разів Темп-повільний	Дихання спокійне, рівномірне
18	Стоячи	Напівприсідання, коліна не виходять за носки взуття	Вправу повторюємо 5 разів Темп-повільний	Присяд-вдих, підйом-видих,
19	Лежачи на спині	Руки вздовж тулуба, почергове піднімання рук вгору	Вправу повторюємо 10 разів Темп-повільний	Дихання спокійне, рівномірне

Основна лікувальна дія терапевтичних вправ при вадах серця полягає в удосконаленні компенсації, що досягається поступовим збільшенням фізичного навантаження на заняттях, що зміцнює і поліпшує функцію міокарда.

Завдання терапевтичних вправ при вадах серця:

- компенсація недостатності кровообігу;
- підвищення адаптаційних можливостей серця і апарату кровообігу;
- підвищення неспецифічної опірності організму до несприятливих факторів навколишнього середовища;
- розширення функціональних резервів організму.

Фізичні вправи активізують і поза серцеві фактори кровообігу, для цього широко використовуються дихальні вправи і вправи для дрібних м'язових груп, що поліпшують периферичний кровообіг.

Мета даного комплексу: полегшення перебігу захворювання, попередження виникнення ускладнень.

Завдання:

- *Короткотривалі:* підвищення емоційного стану пацієнта, попередження ускладнень.
- *Довготривалі:* збільшення амплітуди рухів, посилення крово- і лімфообігу, а також тканинного обміну, поліпшення функцій нервово-м'язового апарату.

Протипоказом до виконання даного комплексу вправ є різкий біль в ділянці серця, запаморочення, гіпер-або гіпотензія.

Використовуються початкові положення, що полегшують рухомість діафрагми, грудної клітки. Необхідно досягати правильного положення плечей, голови, зменшення напруги м'язів шиї і плечового поясу і, особливо, допоміжних дихальних м'язів (грудинноключично-соскоподібних, драбинчастих) [2].

Заняття проводяться в індивідуальній та груповій формі. При груповій формі проведення важливими аспектами є однакове захворювання хворих, приблизно однаковий рівень тренуваності та вік. Основною перевагою групової форми проведення заняття є підвищення емоційного стану пацієнтів, відпрацювання синхронності та в деяких випадках робота в команді.

Пацієнти виконували даний комплекс вправ протягом 10 днів. За цей термін у них були помітні зміни. Зокрема, у 3 пацієнтів (60%) – 2 пацієнтів з додатковою атиповою хордою лівого шлуночка; 1 пацієнт з дефектом міжпередсердної перегородки, виявлена значна позитивна динаміка, покращення загального стану; у 2-ох (40%) – 1 пацієнт з додатковою атиповою хордою лівого шлуночка; 1 пацієнт з дефектом

міжпередсердної перегородки, змін у функціональному стані не виявлено.

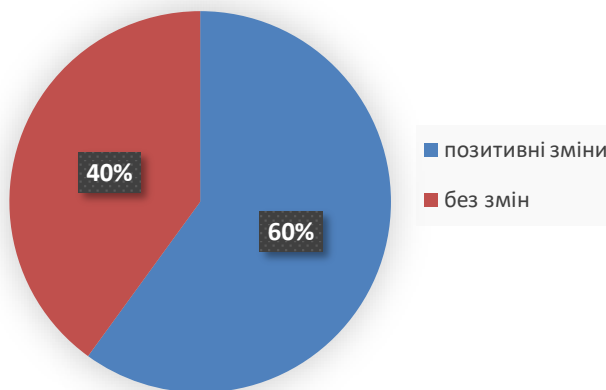

Рис. 1. Зміни у стані пацієнтів після виконання комплексу терапевтичних вправ.

Отже, ефективність даного комплексу терапевтичних вправ у відсотковому розрахунку складає - 60%.

Список використаних джерел:

1. Фізична терапія в кардіології : навчальний посібник /Григус. І.М., Брега Л.Б., 2018, 28,31,32 с.
2. Збірник лекцій з курсу «Фізична реабілітація та основи масажу» для підготовки бакалаврів спеціальності 014.11 Середня освіта «Фізична культура», укладач Прокопенко Ю.С.; Кременчуцький педагогічний коледж імені А.С. Макаренка. Кременчук, 2018, 8 с.